

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

En rikstäckande undersökning om småföretagarnas uppfattningar
och förväntningar om konjunkturen

Våren 2007

Företagarna och Swedbank i samarbete

företagarna®

Swedbank

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Småföretagsbarometern mäter hur småföretagarna uppfattar det ekonomiska läget idag och inom den närmaste framtiden. Barometern omfattar företag med 1–49 anställda och baseras på telefonintervjuer som genomfördes av SIFO Research International under mars 2007. Samtliga barometrar och bilagor kan hämtas hem från respektive organisations hemsida på Internet.

SWEDBANK

Postadress: 105 34 Stockholm
Telefon: 08-585 900 00
Telefax: 08-585 910 26
Internet: www.swedbank.se

FÖRETAGARNA

Postadress: 106 67 Stockholm
Telefon: 08-406 17 00
Telefax: 08-24 55 26
Internet: www.foretagarna.se

Småföretagsbarometern

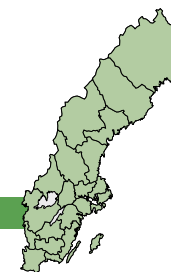
Småföretagsbarometern är en undersökning av konjunktur och tillväxtförutsättningar för Sveriges småföretag. Intervjuer med småföretag i det privata näringslivet med 1-49 anställda visar hur de uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om den närmaste framtiden. Småföretagsbarometern publiceras två gånger per år. Den har genomförts sedan 1985. Denna gång omfattas 4 233 företag av undersökningen. De utfrågades under mars månad.

Småföretagsbarometern publiceras i samverkan mellan Swedbank och Företagarna. Cecilia Hermansson (Swedbank) och Johan Kreicbergs (Företagarna) är författare till denna rapport. Vid genomförandet av intervjuerna har SIFO Research International medverkat. Läsare som är intresserade av undersökningsmetodik och diagram kan ladda ned materialet från Swedbanks och Företagarnas respektive hemsidor. Där presenteras också barometrar för län och storstadsregioner.

Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern ska bidra till kunskap om de små företagens betydelse för tillväxt och sysselsättning i den svenska ekonomin.

Swedbank

Företagarna

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Konjunkturtoppen är inte nådd.....	4
Ökningstakten i beställningarna avtar.....	5
Omsättningen har nått toppen.....	7
Sysselsättningen når nya höjder.....	8
Ännu bättre lönsamhet.....	10
Konjunkturläget i olika branscher.....	12
Varuförmedlande företag höjer tempot.....	12
Toppen nådd i varuproduktionen.....	13
Tjänsteföretagen tappar mark – men kommer igen.....	14
Gynnsamt att ha svenska företag som slutkunder.....	16
Tillväxthinder.....	17
Tre av fyra företag ser expansionsmöjligheter.....	17
Konjunkturläget bättre än företagsklimatet.....	19

Nettotal och konjunkturindikatorn

Nettotal: För att underlätta snabba svar på intervjufrågorna ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring eller annan statistik.

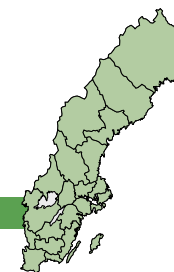
- a) ja eller nej
- b) större, oförändrad eller mindre

Svaren räknas om till procentandelar och företagen vägs samman efter antal anställda eller förädlingsvärde. För att underlätta tolkningen av de frågor som besvaras enligt b) redovisas ett uttryck som direkt anger den inträffade eller förväntade förändringens riktning och styrka. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar (ökat/större) och negativa (minskat/mindre) benämns nettotal.

Konjunkturindikatorn: Nettotalen för beställningar, sysselsättning och omsättning läggs samman och bildar konjunkturindikatorn.

Sammanfattning

- Konjunktoren i småföretagen har förbättrats ytterligare under det senaste halvåret. Den samlade konjunkturindikatorn – som är summan av nettotalen för sysselsättning, omsättning och beställningar – steg till 124 från 120 i höstas.
- Konjunkturtoppen är inte nådd. Enligt företagens förväntningar stiger indikatorn till 127 om ett år.
- Både i utfallet och i förväntningarna är en ljusare arbetsmarknad en viktig drivmotor för uppgången. Nettotalet för sysselsättningen bedöms stiga från vårens 20 till 28 om ett år. Det är en historiskt hög nivå. En tredjedel av småföretagen ökar sin personal.
- Lönsamheten slår redan nya rekord och väntas stiga ytterligare. Företagen ser också större möjligheter att höja sina försäljningspriser. Timlönerna bedöms stiga något snabbare än priserna.
- Det starkaste konjunkturläget bland branscherna uppvisar partihandeln, tillverknings- och byggnadsindustrierna. Det största uppsvinget syns inom övriga privata tjänster. Den svagaste aktiviteten märks inom sällanköpshandeln. Störst optimism om framtiden kan noteras inom tillverkningsindustrin och övriga privata tjänster.
- Tre av fyra småföretag ser goda möjligheter att växa, vilket är ännu fler än i höstas. Problemen att hitta lämplig arbetskraft har förvärrats, och det är det viktigaste tillväxthindret för nära tre av tio företag.
- Småföretagen ger på en skala från 1 till 10 (1 svagast och 10 starkast) betyget 7,2 för konjunkturläget och 6,3 för företagsklimatet.

Småföretagsbarometern våren 2007

Konjunkturtoppen är inte nådd

Sedan bottenläget våren 2004 har småföretagskonjunkturen förbättrats vid varje mättillfälle. Även vårens undersökning visar att konjunkturen för svenska småföretag fortsätter att stärkas. Den samlade konjunkturindikatorn – som är en summering av netttotalen för beställningar, omsättning och sysselsättning – steg från 120 i höstas till 124. Ju högre värde indikatorn har, desto starkare är konjunkturen.

Den starkare efterfrågan från såväl utlandet som hemmamarknaden bidrar till uppgången. Drivmotorer är högre sysselsättning och omsättning, medan orderläget dämpats något jämfört med i höstas i takt med att konjunkturen mognat. Konjunkturläget har stärkts i samtliga branscher, förutom uppdragsverksamheten som dock fortfarande uppvisar hög aktivitet.

Kapacitetsutnyttjandet är högt, men har fallit tillbaka något till de nivåer som noterades för ett år sedan. Den redan goda lönsamheten har stigit ytterligare, och förväntas bli än bättre om ett år. Småföretagen ser nu större möjligheter att höja sina försäljningspriser än de gjort under senare år.

Småföretagen bedömer att toppen i konjunkturen ännu inte är nådd. I höstas förväntade sig företagen att konjunkturindikatorn

Diagram 1: Konjunkturindikatorn för samtliga företag

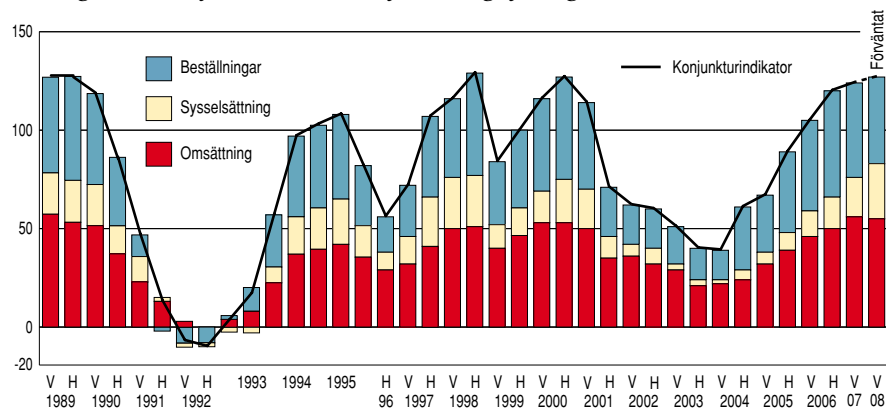
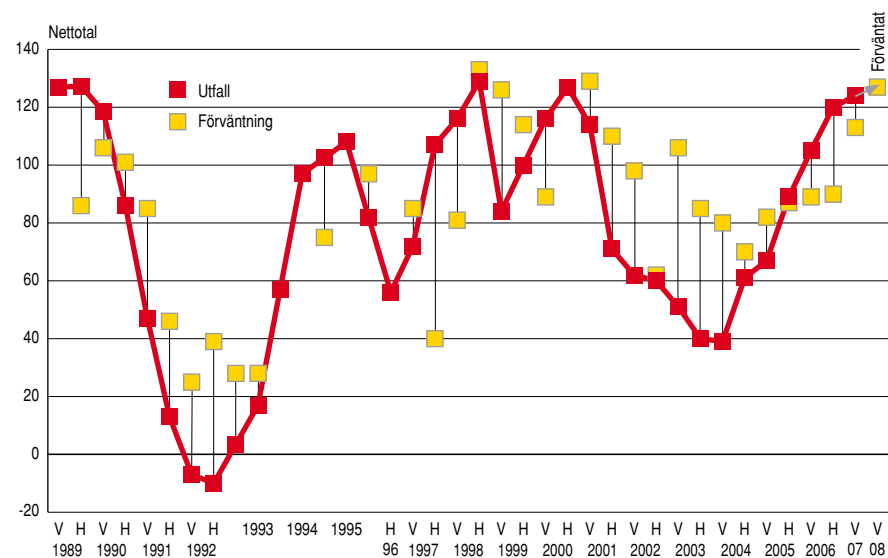

Diagram 2: Konjunkturindikatorn, utfall och förväntning

skulle stiga till 125 om ett år. Nu förutser företagen att indikatorn uppgår till hela 127 om ett år. Det är samma nivå som noterades vid högkonjunkturen 2000.

Det blir sysselsättningen som driver konjunkturuppgången under året som kommer, enligt företagen. Däremot dämpas aktiviteten i orderläge och omsättning jämfört med dagens höga nivåer. Optimismen är störst inom partihandeln, tillverkningsindustrin och i tjänstesektorn (både uppdragsverksamhet och övriga privata tjänster).

Ökningstakten i beställningarna avtar

Att småföretagen upplever en högkonjunktur bekräftas av det goda orderläget. Under det senaste halvåret har dock aktiviteten vad gäller beställningar till småföretagen dämpats. Nettotalet har fallit från 54 i höstas till 48. Fortfarande är det en majoritet av företagen som fått fler beställningar under året som gått (55 %), medan endast 7 % sett dem minska. Det är vanligt att allt fler företag redovisar ett oförändrat gott orderläge när konjunkturen mognar, och det är det som medverkar till nedgången i nettotalet.

Orderläget har dämpats i samtliga branscher, förutom i företag inom övriga privata tjänster där nettotalet stigit från låga 30 till måttliga 41. Här kan förändringar i den ekonomiska politiken ha påverkat beställningarna.

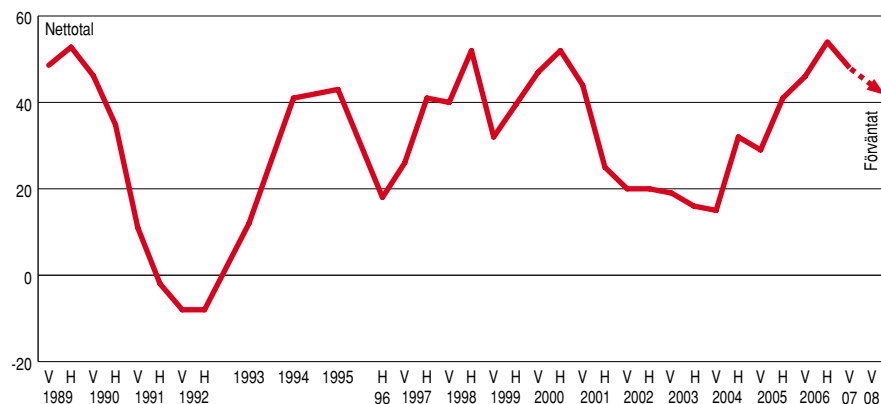
I likhet med höstens undersökning har företag med slutkunder bland andra svenska företag det bästa orderläget (nettotalet är 50), följt av företag med svenska hushåll som slutkunder (49), offentlig sektor (43) och exportmarknaden (42). Andelen företag som sett beställningarna krympa är dock relativt likartad mellan grupperna.

Vad utmärker ett typföretag med ett relativt gott orderläge? Det är ett expanderande företag med 5-19 anställda inom tillverkningsindustrin. Det är också ett företag med slutkunder bland andra svenska företag. Å andra sidan är beställningsläget mest dämpat för ett litet elektronikföretag där exportmarknaden är slutkund.

Företagens egna förväntningar visar på att orderingången dämpas ytterligare under året som kommer, främst för att andelen företag som bedömer att orderingången blir oförändrad stiger. Nettotalet förutses sjunka från 48 till 44, vilket innebär att höstens förväntningar om det kommande året tangeras.

Mest optimistiska är företag med slutkunder på exportmarknaden. Här väntas nettotalet stiga från 42 till 52, medan företag med slutkunder bland andra svenska företag, hushåll och offentlig sektor

Diagram 3: Beställningar, samtliga företag

redovisar en nedgång från nuvarande nivåer. Nettotalet för beställningar förutses sjunka för samtliga branscher, förutom övriga privata tjänster där nettotalet väntas stiga ytterligare, från 41 till 49.

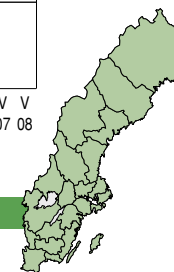
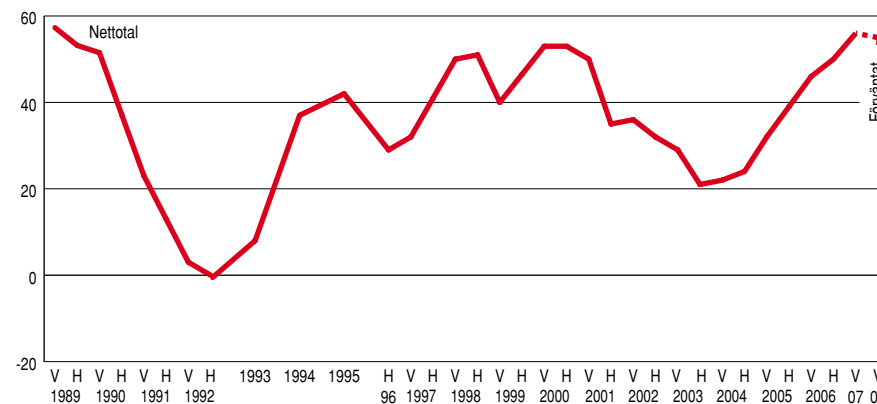
Omsättningen har nått toppen

Omsättningen i småföretagen har fortsatt att öka under det senaste halvåret. Nettotalet är nu 56, jämfört med 50 i höstens undersökning. Hela 65 % av företagen har erfarit att omsättningen stigit under året som gått, medan endast 9 % sett den minska.

Den största uppgången svarar partihandel, byggnadsindustri, hotell och restaurang samt övriga privata tjänster för. Ett mer stabilt men fortsatt gott läge redovisar även tillverkningsindustrin, detaljhandeln, samfärdseln och uppdragsverksamheten. Det är endast inom sällanköpshandeln som nettotalet för omsättningen sjunkit, och nedgången är marginell.

Bland slutkunderna är ordningen densamma som för orderläget, d v s högst nettotal (60) har företag med slutkunder bland andra företag, följt av svenska hushåll (54) och offentlig sektor samt exportmarknad (båda 46). Företag med ett större antal anställda (20-49) har ett bättre läge (nettotalet är 63) med avseende på omsättning än de minsta småföretagen (med ett nettotal på 48).

Diagram 4: Omsättning, samtliga företag

Om vi blickar framåt, förväntar sig företagen själva att omsättningen dämpas marginellt och att nettotalet sjunker från 56 till 55. Konjunktoren mognar och fler företag förväntar sig en oförändrat hög omsättning, medan något färre ser att den ökar ytterligare.

Stark optimism uppvisar hotell och restaurang, sällanköps handeln och övriga privata tjänster. Här ska nettotalet stiga rejält. Även i partihandeln och i tillverkningsindustrin är optimismen oförändrat stor med stabila nettotal över 60. Den största nedgången rapporteras i byggnadsindustrin. Nettotalet väntas sjunka från 59 till 41, även om det är uppgången som dämpas och endast något fler som förväntar sig att omsättningen krymper.

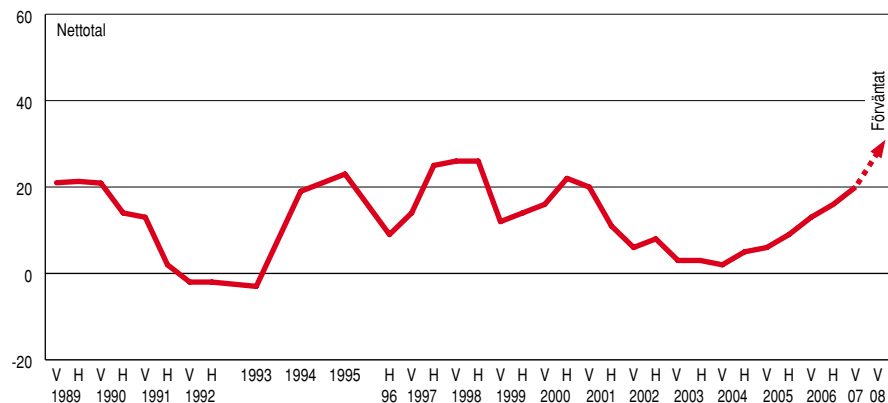
Sysselsättningen når nya höjder

Sysselsättningen i småföretagen fortsätter att öka. För ett år sedan var nettotalet 13, i höstas 16 och nu noteras 20.

Sex av tio företag redovisar ett oförändrat antal sysselsatta. Det är en andel som varit relativt konstant de senaste åren. Här finns av naturliga skäl skillnader beroende på företagsstorlek. Bland företag med 1–4 anställda avvaktar nästan tre av fyra företag med nyanställningar, medan andelen är 44 % i företag med 20–49 anställda.

Det högsta nettotalet för sysselsättning rapporteras för partihandel (29) och samtliga branscher inom varuproduktion (24), d v s till-

Diagram 5: Sysselsättning, samtliga företag

verknings-, elektronik-, byggnadsindustri. Det lägsta nettotalet hittar vi för privata tjänster (11), men till skillnad från i höstas är nettotalet inte längre negativt. Det är små skillnader i sysselsättningsläge beroende på vilken slutkunden för företaget är: Nettotalet varierar mellan 19 och 21.

Kapacitetsutnyttjandet är fortfarande högt, men något lägre än i höstas. Andelen företag som rapporterar att de arbetar för fullt har fallit från 63 % till 59 %, vilket är i linje med nivån för ett år sedan (58 %). Det är endast inom elektronikindustrin och övriga privata tjänster som den lediga kapaciteten minskat jämfört med höstens undersökning. Mest ledig kapacitet finns inom tillverkningsindustrin och uppdragsverksamheten. I byggnadsindustrin är utnyttjandet mest ansträngt, men andelen har ändå fallit från 84 % i höstas till 76 %.

Hur förväntar sig företagen själva att sysselsättningen utvecklas under året som kommer? Nettotalet kommer att stiga ytterligare, från dagens 20 till 28 om ett år. Om förväntningarna infrias kommer de att tangera höstens förväntningar. Ett utfall på 28 är en historiskt hög sysselsättningsnivå. Vart tredje småföretag skulle öka antalet sysselsatta. Få skulle dra ned personalen.

Vilken typ av företag och vilka är branscherna där antalet sysselsatta ökar mest? De större småföretagen förväntar sig anställa i större utsträckning. Nettotalet förutses till hela 36 i företag med 5–19 anställda och till 34 i företag med 20–49 anställda, jämfört med 20 i de minsta småföretagen. Expanderande företag har av naturliga skäl ett högt nettotal på 39. Bland branscherna är det partihandeln, byggnadsindustrin, tillverknings- och elektronikindustrin samt uppdragsverksamheten som i störst utsträckning planerar för nyanställningar. Förutom partihandeln, är de varuförmedlande företagen och även övriga privata tjänster mer försiktiga. Här varierar nettotalen mellan 21 och 25.

Ännu bättre lönsamhet

Sedan 2004 – då småföretagskonjunktoren senast nådde en botten – har lönsamheten i småföretagen stigit vid varje mättillfälle. Den starkare efterfrågan har medfört ökade beställningar och stimulerat

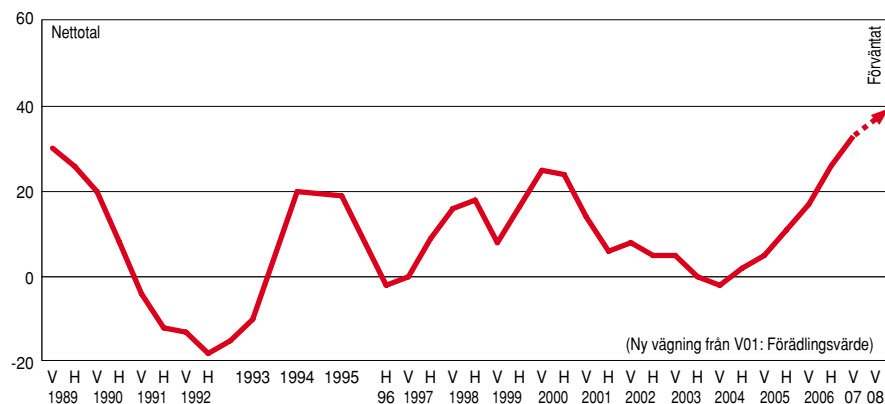
omsättningen, samtidigt som kostnadsläget varit gynnsamt med relativt låga räntor, måttliga timlöneökningar och pressade inköpspriser. Även i vårens undersökning redovisas ett förbättrat vinstläge. Nettotalet har nu stigit till 33, från 26 i höstas och 17 för ett år sedan. Nästan hälften av företagen noterar en bättre lönsamhet under året som gått (46 %), medan endast 14 % sett den minska.

Högst lönsamhet (utifrån nettotalen) rapporteras från byggnadsindustrin (43), tillverkningsindustrin (36) och uppdragsverksamheten (36). Även i elektronikindustrin samt detalj- och sällansköphandeln är lönsamheten relativt god. Lägst är den i partihandeln (23), där en relativt stor andel (20 %) sett den minska under året som gått. Större småföretag har bättre lönsamhet än de allra minsta.

Företagen förutser att lönsamheten har stigit till 37 om ett år. Det är något lägre förväntningar än i höstens undersökningar då nettotalet skulle stiga till 40 om ett år. Likväl är nettotalet historiskt högt om förväntningarna infrias.

För ett år sedan var det relativt få av företagen som bedömde att deras försäljningspriser skulle komma att vara högre ett år senare. Nettotalet var 27. Nu framkommer att drygt hälften (53 %) av företagen räknar med högre försäljningspriser. Endast 3 % förutser lägre priser. Nettotalet har därmed stigit till 49. Det är den högsta nivån som rapporterats på senare år. Företagen själva räknar med en något

Diagram 6: Lönsamhet, samtliga företag

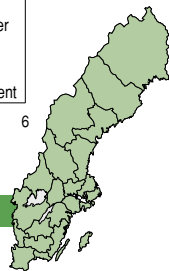
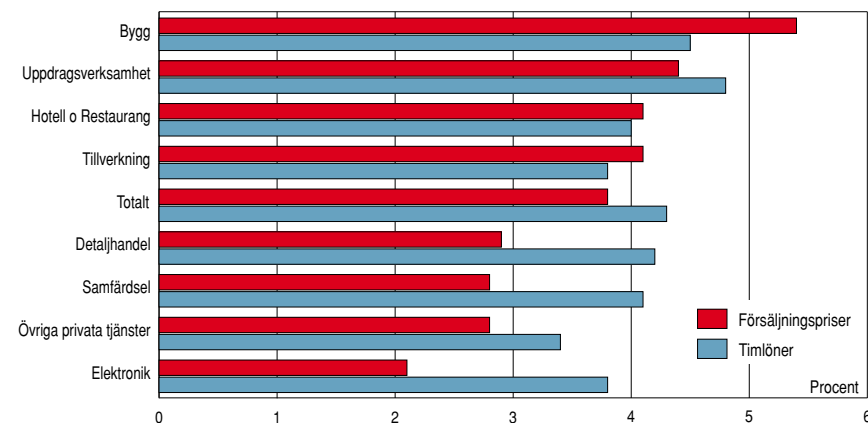

lägre prispress, vilket kan vara en indikation på en tilltagande inflation i svensk ekonomi.

Skillnaderna mellan branscher är stora. Störst "Pricing Power" upplever företagen inom byggnadsindustri (67) samt hotell och restaurang (69) att de har. De större småföretagen är mer optimistiska om att kunna höja försäljningspriserna, än de mindre företagen. Mest pessimistiska om sina möjligheter att höja priserna är elektronikföretagen, som i större utsträckning har internationella kunder. För företag med slutkunder på exportmarknaden är prispressen större. Här är nettotalet endast 36, medan det är hela 61 i småföretag med offentlig sektor som slutkund. För företag med kunder på hemmamarknaden – svenska hushåll och företag – är nettotalet 48, d v s i linje med genomsnittet.

Vi har även ställt frågor till företagen om deras förväntningar när det gäller storleken på pris- och timlöneförändringar i år jämfört med 2006. En majoritet av företagen anger en prisökningstakt på 0-2 %, medan lönerna stiger med 3-4 % för det stora flertalet. I genomsnitt stiger timlönerna i småföretagen med 4,3 %, medan försäljningspriserna ökar med 3,8 %. Byggnadsindustrin förväntar sig den högsta prisökningstakten, medan löneökningarna ser ut att bli störst inom uppdragsverksamheten.

Diagram 7: Förväntade förändringar i försäljningspriser och timlöner

Konjunkturläget i olika branscher

Småföretagens konjunktur skiljer sig åt mellan branscherna. I vårens undersökning är aktiviteten högst inom partihandel, tillverkningsindustri och byggnadsindustrin. Den svagaste konjunkturen rapporterar småföretagen i sällanköpshandeln.

Under det senaste året har konjunkturen förbättrats i samtliga branscher, förutom uppdragsverksamheten som dock fortfarande redovisar en hög aktivitet. Den starkaste uppgången svarar partihandel och övriga privata tjänster för.

Alla branscher – utom byggnadsindustrin och i någon mån tillverkningsindustrin – förväntar sig att konjunkturläget stärks ytterligare under året som kommer. Störst uppgång förväntar sig företag inom övriga privata tjänster.

Varuförmedlande företag höjer tempot

Konjunkturen har stärkts för alla typer av varuförmedlande branscher. Konjunkturindikatorn steg från 61 i höstas, till 75. Uppgången drivs av såväl högre omsättning som sysselsättning. Samtliga branscher förväntar sig en ännu starkare konjunktur om ett år.

Det är partihandeln som haft den största förbättringen i konjunkturen under året som gått. Konjunkturindikatorn har stigit till 92, från 63 i höstas, och väntas öka till 101 om ett år. Det är ett relativt stort språng ned till nästa bransch, detaljhandeln, där konjunkturindikatorn nådde upp till 73. Samfärdsel (66) har stigit marginellt sedan i höstas, medan hotell och restaurang (63) tagit ett stort kliv framåt eftersom indikatorn endast uppgick till 45 i höstens undersökning. Den svagaste konjunkturen i hela undersökningen har för närvarande sällanköpshandeln, där konjunkturindikatorn endast stigit från 56 i höstas till 60. Optimismen om framtiden tilltar dock och om ett år ska den uppgå till 79.

Trots den starka konjunkturen på den svenska hemmamarknaden där svenska hushåll gynnats av en bättre arbetsmarknad, låga räntor, låg inflation och skattelättnader, är konjunkturläget för handelsföretagen fortfarande lite eftersatt. Detta kan ha att göra med den hårda konkurrensen, inte minst för detalj- och sällanköpshandeln, från de större företagen. Kraftiga inkomstförbättringar under 2007 och även

2008 förväntas för svenska hushåll, och detta bidrar till att stärka optimismen bland handelsföretagen.

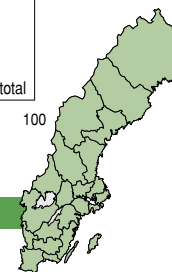
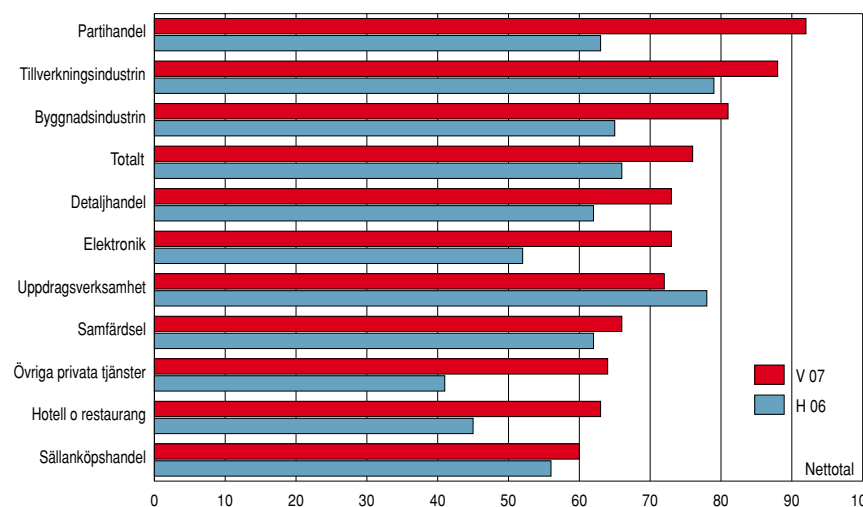
I diagram 8 och 9 redovisas konjunkturindikatorn för branscherna utan delkomponenten beställningar (då denna inte redovisas för varuförmedlande företag). I diagram 10 presenteras den fullständiga indikatorn, d v s inklusive beställningskomponenten för de varu- och tjänsteproducerande företagen. Det kan påverka rangordningen mellan diagrammen.

Toppen nådd i varuproduktionen

För de varuproducerande branscherna har konjunkturläget stärkts. Konjunkturindikatorn har ökat från 126 i höstas till 134 i vårens undersökning. Nettotalen för sysselsättning och omsättning har stigit ytterligare, medan detsamma för beställningar har fallit tillbaka.

Som väntat har konjunkturläget stärkts minst för den bransch som redan har det starkaste utgångsläget – tillverkningsindustrin. Här steg konjunkturindikatorn från 135 till 142. Medan sysselsättning och omsättning stigit, har orderingången dämpats. Om ett år väntas konjunkturindikatorn ha fallit något till 139, framför allt beroende på ett svagare orderläge.

Diagram 8: Konjunkturläget i olika branscher (indikatorn exkl. nettotalet för beställningar)

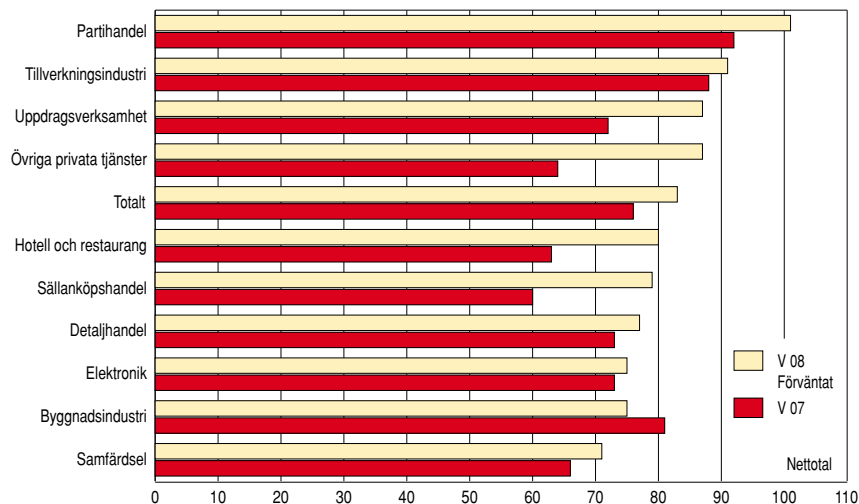
Byggnadsindustrins konjunkturindikator har ökat från 120 i höstas till 129. Även här har orderingsgången dämpats medan sysselsättningen och omsättningen varvat upp ytterligare. Om ett år förutses konjunkturindikatorn ha fallit till 115, huvudsakligen till följd av ett lägre netttotal för beställningar.

Den största uppgången under året som gått redovisas i elektronikindustrin. Här har konjunkturindikatorn stigit från 95 till 111. Det är framför allt sysselsättningen som stigit, och i viss mån omsättningen, medan orderingsgången dämpats. Om ett år förutses konjunktoren fortsätta i samma takt, d v s konjunkturindikatorn dämpas marginellt till 110.

Tjänsteföretagen tappar mark – men kommer igen

Tjänsteföretagens konjunktur försvagades under året som gick. Konjunkturindikatorn föll från 124 i höstas, till 116. Medan sysselsättning och orderingsgång dämpades, steg omsättningen något. Om ett år förutses dock indikatorn ha stigit till 131, främst till följd av högre sysselsättning.

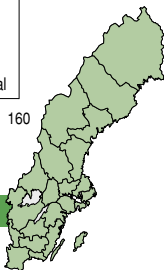
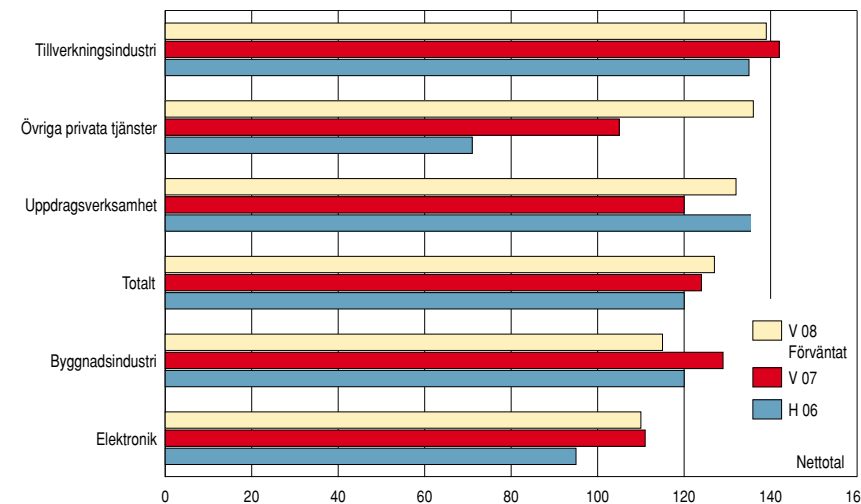
Diagram 9: Det förväntade konjunkturläget i olika branscher (indikatorn exkl. nettotalet för beställningar)

Det är framför allt nedgången för uppdragsverksamhet som påverkar utfallet. Konjunkturindikatorn sjönk från 137 i höstas, till 120 i vårens undersökning. Omsättningen steg marginellt, medan netttotalen för sysselsättning och beställningar föll tillbaka. Företagen räknar dock med att om ett år så har positionen nästan återtagits, eftersom konjunkturindikatorn då har stigit till 132. Företagens optimism handlar främst om ett ökat antal sysselsatta.

Övriga privata tjänster ser ut att ha påverkats av den nya regeringens beslut eller intentioner att fatta beslut som gynnar tjänsteföretagen, både när det gäller skattelättnader för företagen själva (lägre arbetsgivaravgifter) och skattelättnader som riktas till deras kunder (avdrag för hushållsnära tjänster). Även förstärkningen av hushållens ekonomi påverkar sannolikt utfallet. Konjunkturindikatorn har redan stigit från 71 i höstas till 105. Alla delkomponenter har stigit. Om ett år förutses konjunkturindikatorn ha stigit till 136, vilket är betydligt högre förväntningar jämfört med i höstas. Sysselsättning, omsättning och beställningar väntas öka markant jämfört med vårens nivåer.

Diagram 10: Konjunkturläget när beställningskomponenten har lagts till (varuproducerande och tjänsteproducerande företag)

Gynnsamt att ha svenska företag som slutkunder

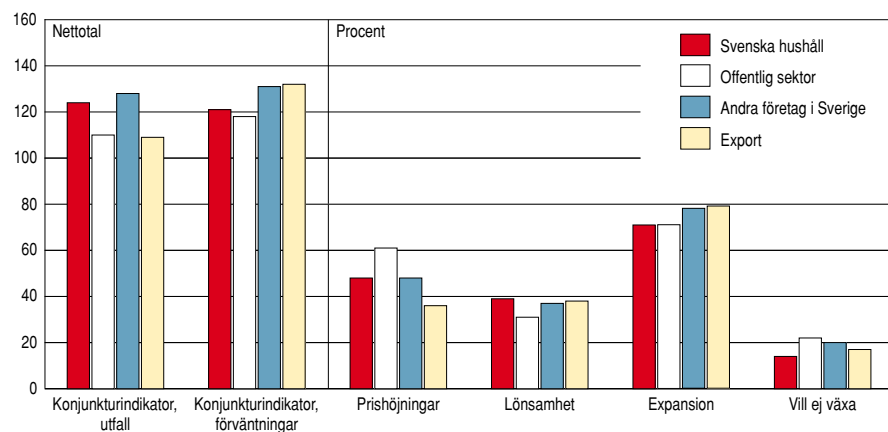
Vi undersöker även konjunkturläget utifrån vilka småföretagens huvudsakliga slutkunder är. De indelas i svenska hushåll, offentlig sektor, svenska företag och exportmarknaden.

I vårens undersökning, liksom den senaste i höstas, har småföretag med slutkunder bland andra svenska företag det bästa konjunkturläget. Konjunkturindikatorn är 128 (132 i höstas) följt av svenska hushåll på 124 (107), offentlig sektor på 110 (104) och exportmarknaden där indikatorn fallit från 129 till 109. Därmed framkommer en bild där småföretagen finner den inhemska marknaden starkare än den utländska.

Om vi blickar ett år framåt, förutses exportföretagen ha återtagit sin tätposition. Konjunkturindikatorn väntas stiga till 132. Fortfarande ligger småföretag med andra svenska företag som slutkunder väl till med en indikator på 131. Företag med slutkunder bland svenska hushåll kommer därefter på 121 och sist finner vi företag med offentlig sektor som slutkund på 118.

Företag med offentlig sektor som slutkund karaktäriseras av att vara mer optimistiska om möjligheterna att höja sina försäljningspriser.

Diagram 11: Konjunkturläget i småföretagen utifrån deras slutkunder

Konjunkturindikator – summan av nettototalen för sysselsättning, beställningar och omsättning. För de övriga gäller andelen som ser möjligheter till prishöjningar, som förutses högre lönsamhet, som förutses expansion samt andel företag som uppger att de ej vill växa som största tillväxthinder.

Samtidigt har de den svagaste lönsamheten, och är minst expansionsvilliga (tillsammans med svenska hushåll). De utmärks också av att inte vilja växa i större omfattning än andra företag.

I stor utsträckning är bilden den motsatta för företag med exportmarknaden som slutkund: Sämst möjligheter att höja priserna, relativt god lönsamhet, hög expansionsvillighet och relativt låg andel företag som inte vill växa.

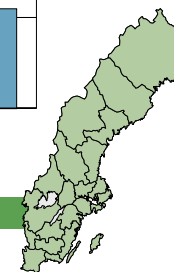
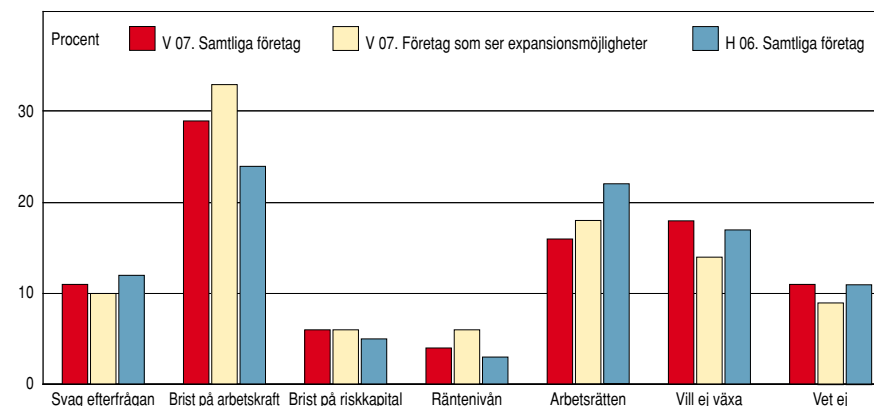
Tillväxthinder

Tre av fyra företag ser expansionsmöjligheter

Andelen företag som ser möjligheter att utöka verksamheten har stigit löpande de senaste mätningarna. För ett år sedan uppgick andelen till 67 %, och i höstas 72 %. I vårens undersökning är den hela 76 %. Störst möjligheter att växa ser företagen inom partihandel, byggnadsindustri och uppdragsverksamhet. Mest pessimistiska om sina tillväxtpotentialer är hotell och restauranger.

Det största tillväxthindret är bristen på lämplig arbetskraft. Nästan tre av tio företag (29 %) nämner att bristen på kompetent personal hindrar dem från att växa. I höstas var denna andel 24 %. På andra plats kommer nu att inte vilja växa (18 %). På tredje plats kommer arbetsrätten/regelverket. Det är 16 % av företagen som anser att detta är det viktigaste skälet att inte expandera. Svag efterfrågan uppges nu av en-

Diagram 12: De viktigaste tillväxthindren för en ökad expansion

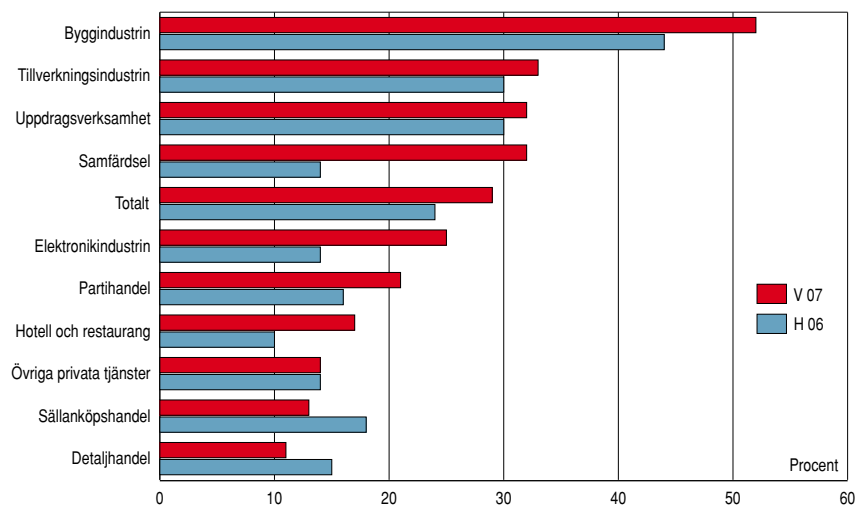
dast 11 %. Bristen på extern finansiering framhålls av 6 % av företagen, medan endast 4 % tar upp räntenivån som viktigaste tillväxthinder.

Det finns vissa skillnader mellan branscherna när det gäller skälen som anges till de viktigaste tillväxthindren. Elektronikföretagen uppger i större utsträckning än andra företag en svag efterfrågan som det viktigaste hindret. Varuförmedlande företag har större problem med arbetsrätt/regelverk än varuproducerande företag eller tjänsteföretag. Sällanköpshandeln har svårare än andra att hitta extern finansiering. Tjänsteföretagen är relativt andra grupper något mindre intresserade av att växa. Allra störst andel (28 %) som uppger att de inte vill växa är dock de minsta företagen med 1–4 anställda.

Också när det gäller det viktigaste tillväxthindret – svårigheten att hitta lämplig arbetskraft – märks branschskillnader. För alla branscher – utom detalj- och sällanköpshandeln – har det blivit svårare jämfört med höstens undersökning. Relativt få företag inom övriga privata tjänster har i nuläget också arbetskraftsbrist.

Allra störst problem har byggföretagen. Mer än hälften (52 %) uppger detta vara det viktigaste tillväxthindret. Vart tredje företag inom tillverkning, samfärdsel och uppdragsverksamhet framhåller arbetskraftsbristen som största hinder för en expansion.

Diagram 13: Småföretagens arbetskraftsbrist

Konjunkturläget är bättre än företagsklimatet

Vi har för första gången ställt mer sammanfattande frågor om konjunkturen för småföretagen samt om det svenska företagsklimatet. Företagen har fått bedöma konjunkturläget och företagsklimatet utifrån en tiogradig skala där 1 betyder mycket svagt och 10 betyder mycket starkt.

Få företag placerar konjunktur och företagsklimat lägre än 5. Det stora flertalet placerar konjunkturläget på plats 7 och 8, medan majoriteten av småföretagen fördelar företagsklimatet på platserna 5, 6, 7 och 8.

Generellt kan sägas att småföretagen är mer positiva till konjunkturläget för närvarande. Det viktade medelvärdet uppgår till 7,2. Hela 14 % placerar konjunkturläget på plats 9 och 10. Företagsklimatet får ett viktat medelvärde på 6,3. Endast 3 % av småföretagen ger placeringen 9 och 10.

I kommande undersökningar finns möjligheter att relatera utfallet över tiden, men här ges av naturliga skäl endast en ögonblicksbild.

Diagram 14: Sammanfattande betyg för konjunkturläge och företagsklimat. (Betygsskala 1–10, där 1 är mycket svagt och 10 är mycket starkt)

